



Kulturdepartementet

Ku2016/00088/D

## **Yttrande över betänkandet Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5), Dnr 00185/2016**

### **Utredningsuppdraget**

Demokratiutredningens uppdrag har varit att utreda hur engagemanget inom den representativa demokratin kan öka och breddas och hur individens delaktighet i det politiska beslutsfattandet mellan valen kan stärkas.

Möjligheten att utöva inflytande som förtroendevald har också belysts, liksom möjligheten för enskild individ att påverka politiska beslutsfattare mellan valen. Fokus har legat på att utreda så kallad mellanvalsdemokrati. Utredningen slår fast att den svenska demokratin är stark, men att den politiska ojämlikheten ökar. Partierna förlorar medlemmar men det medborgerliga engagemanget är ändå högt.

I utredningen lyfts en rad bedömningar och förslag fram. Helsingborgs stad kommenterar ett urval av dessa nedan.

### **Helsingborgs stads synpunkter**

#### ***Om delaktighet och jämlikt inflytande***

I utredningen föreslås att en maktutredning tillsätts för att sammanställa kunskap om hur maktförhållandena i det svenska samhället har förändrats sedan millenniumskiftet och för att analysera hur pågående samhällsförändringar kan påverka maktförhållandena på sikt. Helsingborgs stad välkomnar en ny maktutredning som kan följa upp de analyser som gjordes av den förra maktutredningen (SOU 1990:44) och tillföra nya perspektiv utifrån ett samhälle som har genomgått snabba förändringar de senaste årtiondena globalt, nationellt och lokalt. Farhågan om att allt fler personer upplever maktlöshet inför att kunna påverka sin levnadssituation är allvarlig och orsakerna bör utredas för att stärka demokratin.

#### ***Valdeltagande och politiskt engagemang mellan valen***

Demokratiutredningen presenterar statistik kring valdeltagandet som dels påvisar en generell ökning men som samtidigt lyfter fram ökade skillnader i valdeltagande mellan olika grupper

av människor och olika valdistrikt. Helsingborgs stad kan identifiera samma utveckling i Helsingborg och delar därmed utredningens bedömning om att det måste göras insatser för att vända trenden. Vi anser att ansvaret för mobiliseringen av väljare till största del ligger på de politiska partierna och att kommunerna måste arbeta mer aktivt med information om demokratiska rättigheter, möjligheterna till politisk påverkan och tillvägagångssättet vid röstning.

För att stärka den demokratiska delaktigheten mellan val stödjer Helsingborgs stad även förslaget om att kommunala webbplatser ska bli bättre på att tillhandahålla tydlig information om vad som gäller vid anordnade av politiska möten och demonstrationer.

I utredningen görs även bedömningen att möjligheten till mötesplatser för sociala möten bör förbättras i kommunerna. Ett sätt för kommuner att få tillgång till fler möteslokaler är att öppna upp skolans lokaler för föreningsaktiviteter efter skoltid. Helsingborgs stad delar utredningens bedömning, men anser att det är väl snävt att endast nämna skollokaler som lämpliga. Det finns ofta ett antal olika lokaler i kommuner som kan nyttjas mer än vad som sker idag. I Helsingborg pågår ett arbete med att finna former för att göra kommunala lokaler mer tillgängliga.

### ***De förtroendevaldas villkor***

Helsingborgs stad uttrycker sig positivt kring möjligheten för en förtroendevald att utifrån vissa omständigheter kunna behålla sin fullmäktigeplats trots flytt bortom kommungränsen. Samtidigt ser Helsingborgs stad farhågor med att varje enskilt ärende bedöms genom fullmäktigebeslut och därmed blir avhängigt styrkeförhållande mellan majoritet och opposition. Förslaget skulle kräva en tydlig praxis före genomförande.

Helsingborgs stad ställer sig även bakom ett förstärkt säkerhetsansvar för kommunen för att minska de förtroendevaldas utsatthet. En utpekad kontaktperson för förtroendevalda som utsätts för hot, våld och trakasserier välkomnas och likaså förebyggande åtgärder från kommunen i form av utbildning, handlingsplaner och rutiner. Att förtroendevalda kan fullgöra sina uppdrag under trygga och säkra former är viktigt för såväl dagens politiker som återväxten av partipolitisk engagerade individer.

Vidare lägger utredningen fram ett antal förslag avseende villkoren för förtroendevalda som Helsingborgs stad ställer sig bakom och där Helsingborg redan idag gör aktiva insatser. Tekniska lösningar har gett förtroendevalda i Helsingborg enklare tillgång till möteshandlingar och tider för sammanträden anpassas för att möjliggöra kombinationen av förtroendeuppdrag och en heltidssysselsättning. Ett bra exempel är arbetsmarknadsnämnden i Helsingborg, som lägger upp alla sina ärenden i filmformat. Det gör man för att möta samhällsförändringar, den nya tekniken och för att undvika allt för långa sammanträden.

Förtroendevalda i Helsingborg ges redan idag en introduktionsutbildning och möjligheten att vara föräldraledig från förtroendeuppdrag. En åtgärd som staden inte arbetar med i nuläget, men som Helsingborgs stad ser positivt på, är att underlätta för barnomsorg vid förtroendevaldas möten.

### ***Den lokala politikens organisering***

Helsingborgs stad delar utredningens uppfattning om att fullmäktiges roll bör stärkas. Fullmäktige är enligt kommunallagen den högsts beslutande församlingen och den tillåter god

insyn för invånarna. Om maktutövandet i högre grad sker utanför de formella institutionerna försvagas transparensen och väljarnas möjlighet till ansvarsutkrävande.

### ***Om medborgardialog och samråd i kommuner och landsting***

Generellt ser Helsingborgs stad positivt på att invånare ges tillfälle att komma till tals före beslut. Att införa en målsättningsparagraf gällande invånarnas delaktighet i beslutsprocessen balanserar den representativa demokratin samtidigt som det ger den kommunala organisationen förutsättningar att anpassa delaktigheten utifrån lokala förutsättningar och verksamhetsområde. Staden vill också lyfta fram vikten av att invånarna på ett enkelt sätt kan lämna synpunkter på kommunens verksamhet och att kommunen arbetar aktivt, både i digital och fysisk miljö, med att informera om invånarnas rättigheter och möjligheter till påverkan.

### ***Deltagande och inflytande på nationell nivå***

Helsingborgs stad instämmer i bedömningen om att urvalet av organisationer som bjuds in att delta i remissprocesser bör breddas. Vi vill även uppmärksamma att remissinstanserna måste få tillräckligt med tid för att kunna lämna svar av god kvalitet. Många nämnder, bolag eller andra kommunala organ kan vara berörda av en fråga vilket innebär att en kommun ofta behöver relativt lång tid för att bereda ärendet.

Staden ser också positivt på möjligheten att komplettera remissförfarandet med ett enklare digitalt samråd, hearings eller liknande. Den fysiska närvaron blir därmed inte avgörande. Generellt anser staden att digitala verktyg bör användas i allt högre grad i olika kanaler för påverkan.

### ***Medborgarförslag och folkmotion***

Helsingborgs stad ställer sig negativa till förslaget om folkmotioner. Erfarenheter från många kommuner är att medborgarförslag varit ett komplicerat och tungrovt verktyg, som inte i praktiken medfört ökat inflytande eller endast för ett fåtal. Den representativa demokratin är grunden för maktutövningen och den politiska agendan bör i första hand sättas av de folkvalda.

### ***Ungas delaktighet och inflytande***

Utredningens övervägande om att ge unga goda förutsättningar till delaktighet och framförande av synpunkter innan kommunala beslut är något som Helsingborgs stad redan arbetar med och som staden ska fortsätta att utveckla. Helsingborgs stad tillstyrker förslagen som tar sikte på att öka ungdomars kunskap om den lokala demokratis funktionssätt. Likaså kommer staden i enlighet med demokratiutredningens utlåtande att fortsätta uppmuntra, respektera och stödja ungdomars organisering och föreningsengagemang. Föreningar och ideella organisationer fungerar som en viktig demokratisk skola, ger större sociala nätverk och kan bidra till värdefulla erfarenheter inför kommande arbetsliv.

Helsingborgs stad ställer sig dock negativ till förslaget om sänkt rösträttsålder. Att välja politiska företrädare är en mycket viktig handling som ställer krav på insikter och förståelse för det politiska systemets funktion. Myndighetsåldern i Sverige är 18 år. Då anses man som ungdom mogen att ta ansvar på en rad olika sätt. Rösträtt bör därför följa myndighetsålder. Det finns flera andra förslag till betänkandet som tar sikte på ungas möjlighet till inflytande, som är betydligt bättre och som kan användas oberoende av ålder.

***Delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning***

Sista delen i utredningen presenterar en rad åtgärder för hur samhället kan öka och bredda engagemanget inom den representativa demokratin avseende personer med funktionshinder. I Helsingborg finns redan en etablerad samverkan med funktionshinderrörelsen genom ett rådgivande organ. Helsingborgs stad delar dock uppfattningen om att det krävs tydligare insatser för att öka valdeltagandet hos gruppen. I enlighet med utredningens förslag bör det även vara en självklarhet att personer med funktionshinder ska ha samma möjligheter som övriga befolkningen att rösta och genomföra politiska förtroendeuppdrag genom att möteslokaler är tillgängliga och att personlig assistans eller ledsagarservice kan beviljas för att fullfölja uppdrag.

Helsingborg den 1 juni 2016

Peter Danielsson  
Ordförande